

ČESKÁ EXPEDICE A SRPEN 1968

Je přirozené, že se strojopisná "Česká expedice" nemohla v letošním roce vyhnout výročí srpna roku 1968. Vždyť vlastně i její vznik byl podmíněn tím vším, co po 21. srpnu nastalo: potlačením duchovního života, umlčováním literárních tvůrců a normalizační Bifrou kulture, jak to nazval L. Aragon. Odpovědí na útlak se staly takové edice jako především Vaculíkova Petlice, Havlova Edice Expedice, Česká expedice i další podobné řady. Opírajíce se o znění zákona č. 35 z roku 1965 umožňujícího rozmnožit v potřebném počtu dílo ať literární, hudební, výtvarné, vědecké, technické či jiné, vytvořili realizátoři těchto edičních strojopisů cosi, co je v české literatuře zcela nebývalé - a snad i v kontextu s literaturou světovou, a zůstane trvalou součástí duchovního vývoje šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let. Jednou bude tato činnost nesporně zhodnocena - i volně zveřejněna - jako příklad neutuchající a neustupující tvůrčí energie, jako doklad, že ani v nejtěžších dobách se nelze vzdát a sklonit bezmocně hlavu. Nejře obsahově, ale i po výtvarné stránce tu byly připraveny některé svazky, které patří ke skvostům naší "knižní" kultury.

V červenci 1988 byla opsána v řadě "Asyl" sbírka poesie Jana Čecha "Soudný den" inspirovaná srpnem 1968. Zasloučení čtenáři znají jako knížku veršů "Pozdvihování slov" z roku 1977 /vydána knižně v kolínském Indexu/, kde byla s průkaznou autenticitou i básnickou naléhavostí vyjádřena atmosféra dnů po vydání Charty 77 a všeho, co po tom následovalo. Nová Čechova sbírka je doprovázena čtyřmi celostránkovými litografiemi kvartového formátu, jež vytvořil Jiří Jirásek. Sedmatřicet básní napsaných před dvaceti lety jitrí svou časovostí dodnes. Jaroslav Morák o nich v doslovu napsal: "Soudný den je básnický přesvědčivým svědectvím o čase nesvobody a bezprávné existence v zemi vydané na pospas násilí a tmě. Všechno protivenství však jakoby posilovalo poselství vzdoru a rozšiřovalo vnitřní prostor svobody, který je nevyvratitelný. V této existenciální podobě překračují Čechovy verše dobovou inspiraci a zařazují se do kontextu evropského ducha... Sepjetí uměleckého tvaru s viděním, svědectvím a posláním této sbírky je ústrojné a niterné. V české poezii vzniklé na konci šedesátých let tvoří sbírka "Soudný den" ojedinělý doklad výpovědi co nejčasovější, ale i básnický dovršený a přežívající čas, v němž vznikla."

"Pokus o reformu" se jmenuje práce ekonoma Rudolfa Zukala opsaná v řadě "Opus". Autor tu podává výklad o návrzích a podnětech hospodářské reformy z v roce 1968, sleduje její vznik, vývoj i násilný posrpnový konec. Kladem Zukalovy práce je, že se neohlíží jen do minulosti. Rozebírá ekonomický vývoj v posledních dvaceti letech, o nichž G. Husák a jeho vedení razili ještě nedávno heslo, že patří k "nejúspěšnějším létům budování socialismu v Československu". Srovnává tento vývoj i fakta se světovými trendy, podává obraz životní úrovně u nás a na Západě a dospívá k ostré zásadové kritice ekonomického marasmu současnosti. Všechny tyto závěry se opírají o konkrétní čísla, oficiální prameny a statistiky. Svazek věnovaný ekonomickým otázkám se čte jako vzrušující dramatická četba.

Z iniciativy České expedice vznikla také kolektivní dokumentární práce o roce 1968. Dílo historiků a politologů však pro svůj značný rozsah bude realizováno jinak.

Ještě letos má být opsána další sbírka básní "Srpnová noc", jejímž autorem je přední český básník neoficiální struktury. Uvažuje se i o dalších edičních podnětech, jež by měly osvětlit události roku 1968 a jejich trvalý přínos zejména mladším generacím.

JAN SVOBODA

x x x

"POESIE JE KRVÍ SVOBODY" - citát z Františka Halase uvádějící všechny svazky v řadě poesie "Asyl". Dosud bylo opsáno dvacet básnických rukopisů s doprovodem původních grafických listů. Vyvrcholením tohoto úsilí bylo nedávne opsání sborníku 47 českých nepublikujících básníků "Na střepech volnosti".

Nyní se připravuje "Slovník 47", který přinese informace o díle těchto autorů.

NOVINKY ČESKÉ EXPEDICE

Ve strojopisných řadách České expedice zaznamenáváme tyto novinky první poloviny roku 1988: mezeří mluvy a lidí nověvořížení útyrovečb tesč

Zdeněk Kalista: Svědectví o Františku Křelinovi

/řada Hlas, sv. 4, Praha 1988, 85 stran, formát A 5. S portrétem Františka Křeliny a faksimile dopisu z vězení. Plátěná vazba/.

Pohled na život a literární dílo jednoho z předních českých romanopisců včetně vzpomínky na společný "život" ve vězení v padesátých letech.

Jindřich Chaloupecký: Nesrozumitelný Weiner

/řada Prostor, sv. 2, Praha 1988, 128 stran, formát A 5. S reprodukcí Weinerova rukopisu a jeho portrétem. Plátěná vazba/.

Studie o životě a díle významného českého básníka a publicisty.

Jiří Doležal: Česká šlechta v první republice

/řada Opus, sv. 8, Praha 1988, 127 stran, formát A 5. S dvěma reprodukcemi dokumentů, plátěná vazba/.

Historická studie dokumentující postoje české šlechty od roku 1918 až do podzimu 1939

Zdeněk Hrubý: Zpráva o cestě tam

/řada Opus, sv. 10, Praha 1988, 122 stran, formát A 5. S reprodukcí statí z Moskevských novostí, plátěná vazba/.

Cestopisné črty a úvahy nahlížeující za fasádu sovětské přestavby.

Na střepech volnosti

/řada Asyl, sv. 16, Praha 1987, 276 stran, formát kvartu. S jedenácti litografiemi Jiřího Jiráska, plátěná vazba/.

Sborník 47 nepublikujících českých básníků s doslovem Jana Trefulky. Pravda poesie a statí Zdenka Hrubého. Nád almanachem básní v řeči vázané. Sborník poesie uspořádal Zdeněk Hrubý.

Petr Zmrzlík: Obrovský zasněžený hřbitov

/řada Asyl, sv. 17, Praha 1988, 59 stran, formát kvartu. S dvěma kresbami Václava Vokolka, plátěná vazba/.

Sbírka poesie příslušníka pražského undergroundu. "Doslov nejen k jedné básnické sbírce" napsal Saša Vondra.

Vladimír Vokolek: Na hrotu plamene

/řada Asyl, sv. 18, Praha 1988, 65 stran, formát kvartu. Se čtyřmi linoryty Jiřího Jiráska, plátěná vazba/.

Sbírka poesie, která měla původně vyjít v nakladatelství Práce v roce 1970, je doplněna stručnou bibliografií autora a ediční poznámkou.

Jaromír Hořec: Anežka Česká

/řada Asyl, sv. 19, Praha 1988, 75 stran, formát kvartu. S osmi kolorovanými litografiemi Lumíra Šindeláře, plátěná vazba/.

Sbírka poesie evokující život i světské a církevní dílo Blahoslavené Anežky České. V závěru jsou uvedeny historické reálie.

Jan Čech: Soudný den

/řada Asyl, sv. 20, Praha 1988, 73 stran, formát kvartu. Se čtyřmi litografiemi Jiřího Jiráska, plátěná vazba/.

Verše napsané v roce 1968 po srpnovém přepadu Československa. Sbírku doprovází stat J. Moráka "Kniha soudu a naděje" a poznámka.

Jaromír Hořec: Cejchy

/řada Lyrika J. Hořce, sv. 28, Praha 1988, 52 stran, formát A 5. S dvěma linoryty Fr. Dvořáka, plátěná vazba/.

Poesie z let 1969 až 1974. Na závěr sbírky "Dovětek" od s.v.

Jaromír Hořec: Sjezd Erínyí

/řada Lyrika J. Hořce, sv. 38, Praha 1988, 56 stran, formát A 5. S třemi linoryty Františka Dvořáka, plátěná vazba/.

Verše z let 1966 až 1985

Lumír Šindelář: Anežka Česká

/řada Vernisáž, sv. 2, Praha 1988/

Osm kolorovaných litografií inspirovaných životem a dílem Anežky České

František Dvořák: Zjevení

/řada Vernisáž, sv. 3, Praha 1988/

Šest suchých jehel inspirovaných biblí s textem malíře.

František Dvořák: Zjevení

/řada Vernisáž, svazek 4, Praha 1988/

Šest dřevorytů inspirovaných biblí s úvodním textem malíře.